

Program - Klimatkrav i offentlig upphandling

Vilka krav kan ställas? Eva Dalenstam

- Kort om Miljöstyrningsrådet
- Handlingsplanen för miljöanpassad offentlig upphandling
- Varför ställa miljökrav?
- Vilka krav kan ställas? – Juridiska förutsättningar
- Miljöstyrningsrådets upphandlingsverktyg
- Vilka krav kan ställas? – exempel
- Goda exempel & nyttoberäkningar

Organisation – ägarbild och uppdrag

AB Svenska Miljöstyrningsrådet ägs gemensamt av:

- Staten (Miljödepartementet)
- Sveriges Kommuner och Landsting
- Svenskt Näringsliv

Uppdrag: Hållbar offentlig och annan professionell upphandling

Tre verktyg för hållbar utveckling:

Mer info: www.msr.se

Regeringens handlingsplan för miljöanpassad offentlig upphandling

Regeringens skrivelse 2006/07:54

”Miljöanpassad offentlig upphandling”

Stor köpkraft i offentliga sektorn!

- Cirka 400 miljarder Skr per år
- I Sverige ca 25% av BNP
- I övriga EU ca 14% av BNP
- 1,7 TWh per år i ett 20-tal produkter kan minskas till 0,7 TWh genom krav på energieffektivitet!
- Hur offentliga sektorn agerar gör skillnad!

Vilka miljökrav kan ställas?

- Behovs- och marknadsanalys – bestäm vad som ska anskaffas
- Teknisk specifikation - krav på det som ska upphandlas
- Kvalificeringskrav – krav på den som ska leverera
- Utvärderingskriterier – mervärden
- Särskilda kontraktsvillkor
- Uppföljning - säkerställ att man får det som avtalats

Vilka krav kan ställas? - Juridiska förutsättningar

- Kan man ta miljö- och sociala hänsyn? Ja!
- I enlighet med rättspraxis och lagstiftning samt politiska mål och prioriteringar
- Men det ska göras på rätt sätt

Får man ställa krav på produktionsmetod?

Ja, förutsatt att de:

- påverkar egenskaper hos produkt – synliga/osynliga
- är kopplade till föremålet/är generiska
- följer EG-principerna
- är kontrollerbara

Beaktandesats 29 i direktiv 2004/18/EG:

”En upphandlande organisation som vill fastställa miljökrav i de tekniska specifikationerna för ett bestämt kontrakt **får föreskriva särskilda miljöegenskaper, t.ex. en viss produktionsmetod,** och/eller särskilda miljöeffekter för grupper av varor eller tjänster.”

Kan man ställa krav på närproducerat?

- Ej tillåtet:
 - krav på korta transporter/"närproducerat"
 - ovidkommande korta leveranstider

→ Ge goda förutsättningar för alla anbudsgivare

Möjligheter:

- Möjlighet med anbud på visst sortiment / viss enhet
- Säsongsanpassning
- Särskilda kontraktsvillkor
- Logistiklösningar

Miljöstyrningsrådets upphandlingsverktyg

Ett hjälpmedel för Hållbar Upphandling

Finns på Miljöstyrningsrådets hemsida:

www.msr.se

Vad omfattar verktyget?

- Kriterier för miljökrav:

9 Produktområden

25 Produktgrupper (cirka)

60-talet Kriterier

100-tals (1000)Produkter

- Utbildningar/föredrag
- Vägledning/informationsmaterial

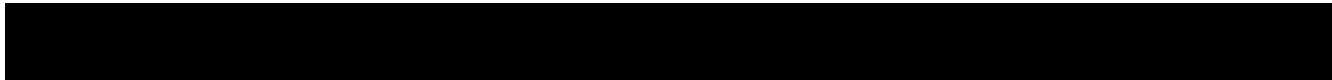
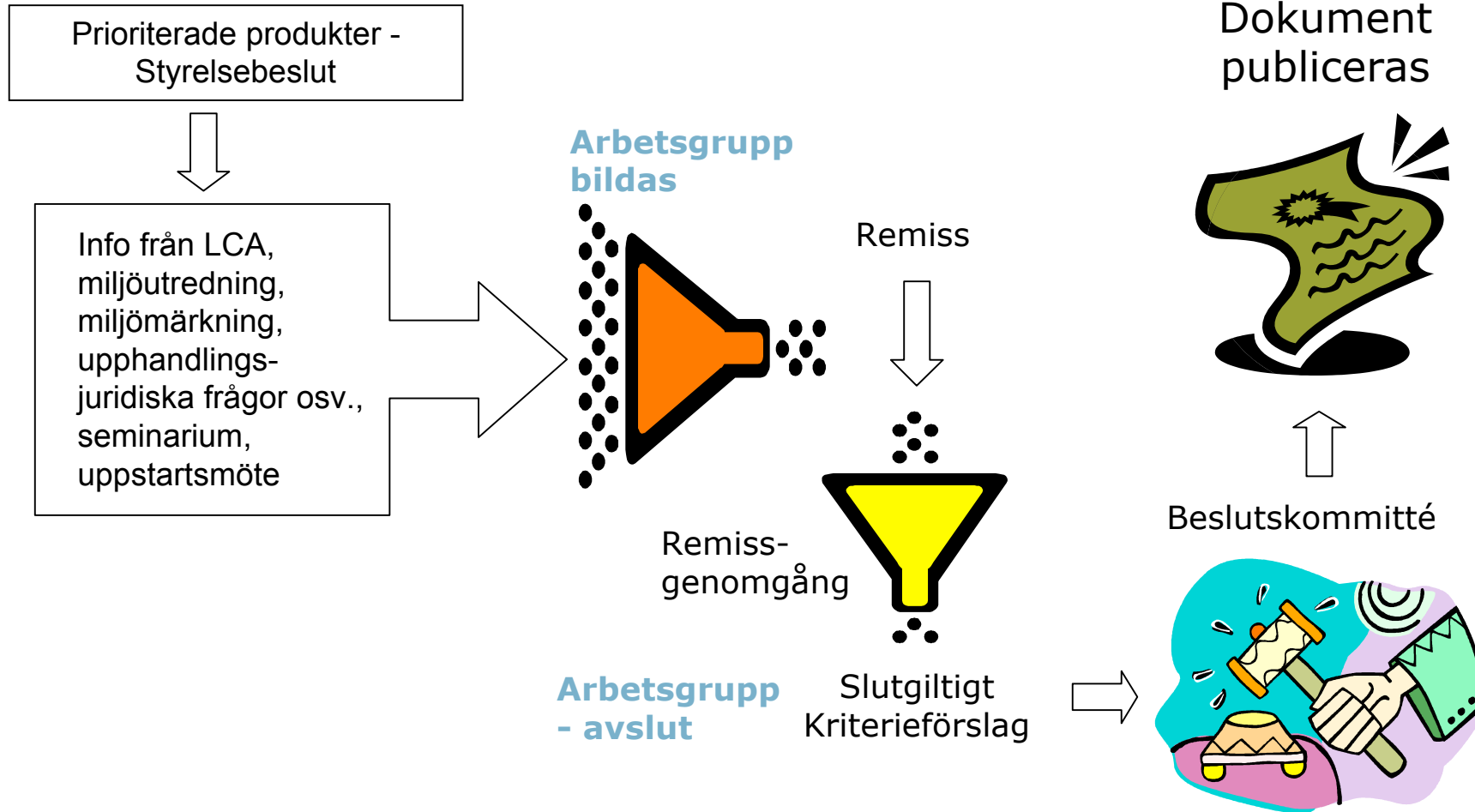
Exempel ur Kemisk-tekniska produkter

OMFATTNING

för köp av allrengöringsmedel, grovrengöringsmedel, skurmedel, såpa, golvvårdsprodukter, glasputsmedel, kalkborttagningsmedel, sanitetsrengöringsmedel, toalettrenöringsmedel, fläckborttagningsmedel, doft- och toalettblock, mattrengöringsmedel, möbelrengöringsmedel, antistatmedel, handdiskmedel, maskindiskmedel, blötlägningsmedel, torkmedel, avkalkningsmedel, ugnsurengöringsmedel, specialprodukter för kök, tvättmedel, blekmedel, tvättförstärkare, konditioneringsmedel för textilier, tvål, handrengöringsmedel för grov smuts, hudkräm, skyddskräm, hårvårdsmedel, tandkräm, hand och huddesinfektionsmedel, produkter för livsmedelshygien, desinfektionsmedel, fordonsvård, metallrengöring och avfettning och en del övriga produkter.

Kriterieutveckling

Vilka krav kan ställas?

- Exempel

Klimatkrav (begränsad klimatpåverkan)

- Bilen (krav på fordon & transporter)
- Biffen (krav på livsmedel)
- Bostaden (krav på energieffektivitet - energikrav)

Befintliga kriterier med koppling till klimat

- Persontransporter
- Lätta lastbilar
- Personbilar/Minibussar
- Tunga fordon
- Däck
- Tvätt- och textilservice
- Livsmedelsdistribution
- Energikrav för exempelvis:
 - Belysningsprodukter
 - IT-produkter /kontorsutrustning
 - Vitvaror
- Pappersprodukter

Kommande kriterier med koppling till klimat

- Godstransporter
- Byggentreprenader
- **Elektricitet**
- Livsmedel (komplettering)
- Stjädtjänster
- Ytterligare energikrav för:
 - **AV-produkter**
 - Strömförsörjningsprodukter
 - Medicin-tekniska produkter
 - Gatubelysning
 - Storköksutrustning
 - Varuautomater såsom kaffeautomater m.m.

Eventuellt:

- Kemisk-tekniska produkter

Klimat – fordon och transporter

15-35% av miljöpåverkan kommer från transporter

Källa: EIPRO

Åtgärder för att minska CO₂utsläpp

- Lägsta möjliga bränsleförbrukning
- Förnybara drivmedel
- ”Sparsam körning”
- Kontroll av hastighet
- Däck

Krav – exempel fordon och transporter

- Förnybara drivmedel:
 - Personbilar: Fordon skall uppfylla de krav som anges i Förordning (2004:1364) om myndigheters inköp och leasing av miljöbilar
 - Tunga fordon: Fordon går att köra på de förnybara bränslen som anges i förordning 2004:1364
- Bränsleförbrukning:
 - Skolskjuts & färdtjänst: Vid nyanskaffning får fordonet ha en högsta bränsleförbrukning
- Sparsam körning, kontroll av hastighet:
 - Fordonet ska vara utrustat med stödsystem för sparsam körning och uppföljning av enskilda fordon/förare.
 - Leverantören måste arbeta med bränslebesparing och att förarna håller säker hastighet (återkommande utbildning och uppföljning av bränsleförbrukning och körsätt)
- Däck:
 - Fordonsleverantör ska leverera fordonet med däck med lågt rullmotstånd

Klimatkrav – Livsmedel

Jordbruket: ca 12 % av utsläpp av växthusgaser (EU/Sverige) Källa: Svensk Mjök

Hela livsmedelskedjan 20-30% av miljöpåverkan Källa: EIPRO

Åtgärder för att minska CO₂utsläpp kan vara:

- Mindre animaliska livsmedel
- Mer ekologiskt (obs – beror på)
- Mer frilandsodlat eller förnybar energi
- Mer "närodlat" (obs – beror på)

Klimatkrav – Lokaler och uppvärmning

20-35% av miljöpåverkan

Åtgärder för att minska CO₂utsläpp

- Sänka energiförbrukningen
(även produkter/utrustning)
- Krav på effektivitet/hållbarhet
- El från förnybara energikällor

Klimatkrav - Energieffektiv upphandling

Energikrav och LCC

Exempel på krav för energieffektivitet

Lysrör & lågenergilampor

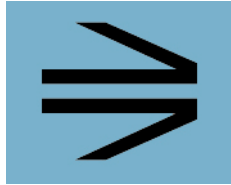
Krav på att uppfylla kriterierna för EU:s energiklass A och B

Vitvaror

Krav på att uppfylla kriterierna för EU energiklass A+, A, även disk/tvätt/centrifugeringseffekt

IT-produkter

Krav på att uppfylla energisparkraven enligt ENERGY STAR®, eller likvärdigt

Exempel på krav för energieffektivitet

B.1. KYL OCH KOMBISKÅP

Kyl och kombiskåp skall uppfylla kriterierna för EU energiklass A+ samt ljudnivå 40dB(A) enligt Direktiv 2003/66/EC.

C.1. KYL OCH KOMBISKÅP, ENERGI

Uppfyller kyl och kombiskåp kriterierna för EU energiklass A++ samt max ljudnivå 40dB(A) enligt Direktiv 2003/66/EC?

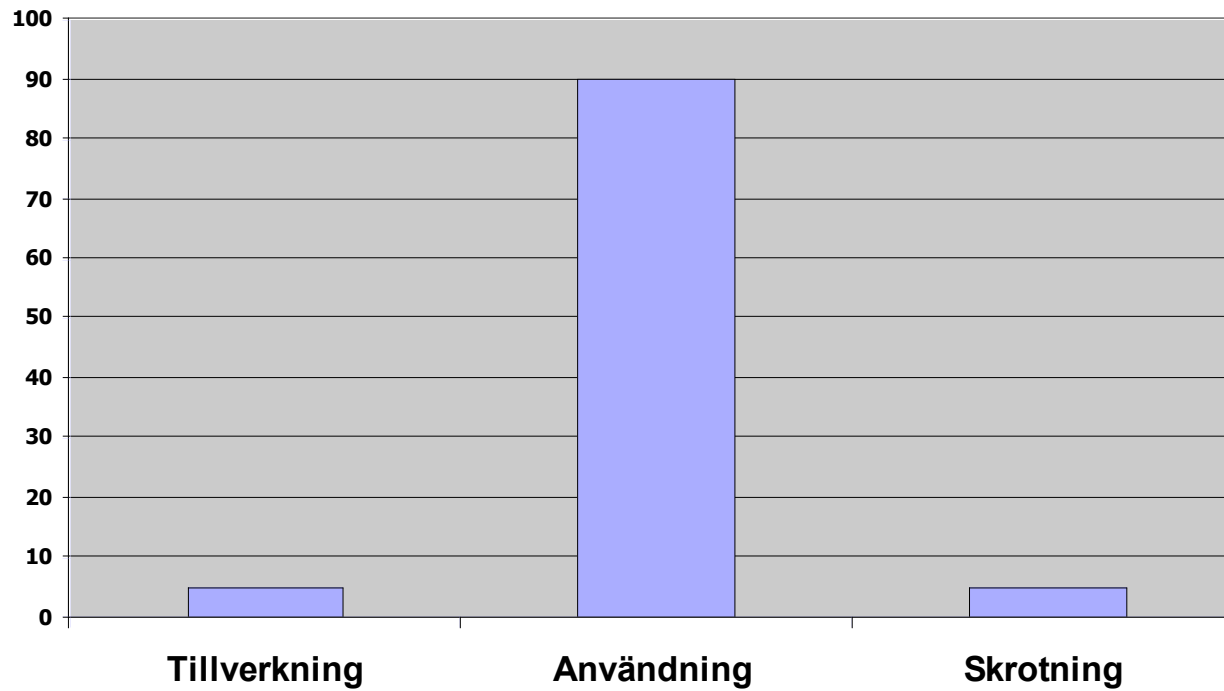
C.2. KYL OCH KOMBISKÅP, BULLER

Ange ljudnivå (mätt enl. Direktiv 2003/66/EC) (poäng ges för varje hel dB(A) som understiger 40dB(A))

Livscykelkostnader (LCC)

Exempel- Belysning

Belysningsberäkning

FÖRUTSÄTTNINGAR		
Dagens elpris, kr/kWh	1,2	
Kalkyltid, tim	10 000	
	Alt 1	Alt 2
	Glödlampa	Lågenergi
Effekt	60	12
å-pris	5	49
Livslängd, tim	1 000	10 000
Antal under kalkyltid	10	1
Ljuskällkostnad, kr	50	49
Energikostnader, kr	720	132
TOTAL KOSTNAD UNDER KALKYLTID, KR	770	181

Vad skulle vi spara?

- Varje år upphandlas **IT-produkter, batteriladdare och strömförsörjningsenheter, vitvaror, ljuskällor, belysningsarmaturer, trafiksignaler och fönsterglas** som förbrukar 1,7 TWh elenergi. Genom att ställa rimliga energikrav skulle **en hel TWh** kunna sparas. (Det motsvarar i runda tal den årliga förbrukningen av 40 000 eluppvärmda villor.)
- Om alla offentliga myndigheter i EU ställde krav på miljövänlig **el** skulle det innebära en besparing motsvarande **60 miljoner ton koldioxid**, vilket utgör 18% av EU:s åtagande om minskning av växthusgaser enligt Kyotoprotokollet
- En nästan lika stor besparing skulle kunna åstadkommas om de offentliga myndigheterna valde **byggnader** med hög miljöstandard
- Om alla offentliga myndigheter i EU ställde krav på energisnålare **datorer** och fick hela marknaden att gå i samma riktning skulle det ge en koldioxidbesparing på **830 000 ton**
- I USA har landets federala regerings inköp av enbart Energy Star märkta datorer beräknats ge miljöeffekter på minskade utsläpp av **22 miljoner ton koldioxid** sedan 1995

Miljönytta och goda exempel

- E-effektivitet:
 - **IT**, vid byte av 16 000 CRT till LCD-skärmar sparar VG Region 1 962 000 kWh/år, 1,9 miljoner kr/år
 - **Vitvaror**, ett A++ skåp släpper ut ca 2500 kg mindre CO2 än ett B skåp
 - **Gatubelysning**, Sundsvalls kommun, Kriterier med LCC-beräkningar. Halverad energianvändning.
 - **Kaffeautomater**, Luleå tekniska universitet (Ltu), Anbudsgivarna fick redovisa offererade automatens energiförbrukning enligt den Europeiska branschorganisationens gemensamma energiförbrukningsprotokoll
 - **Ventilationsfilter**, Göteborgs stad, Upphandlingsbolaget, Jämförelse i fråga om energiförbrukning för de fyra mest frekventa filtertyperna.
- Fordon och transporter:
 - VG Region har minskat sina utsläpp med ca 1 600 ton koldioxid (en halvering), då 80 % är **miljöbilar**
 - **Samordnade leveranser**
- Livsmedel:
 - Exempel Göteborg Centrum: ca 15 % **ekologiska** inköp, upphandlingsavtal med ca 75 produkter
 - Ale Kommun 19 %

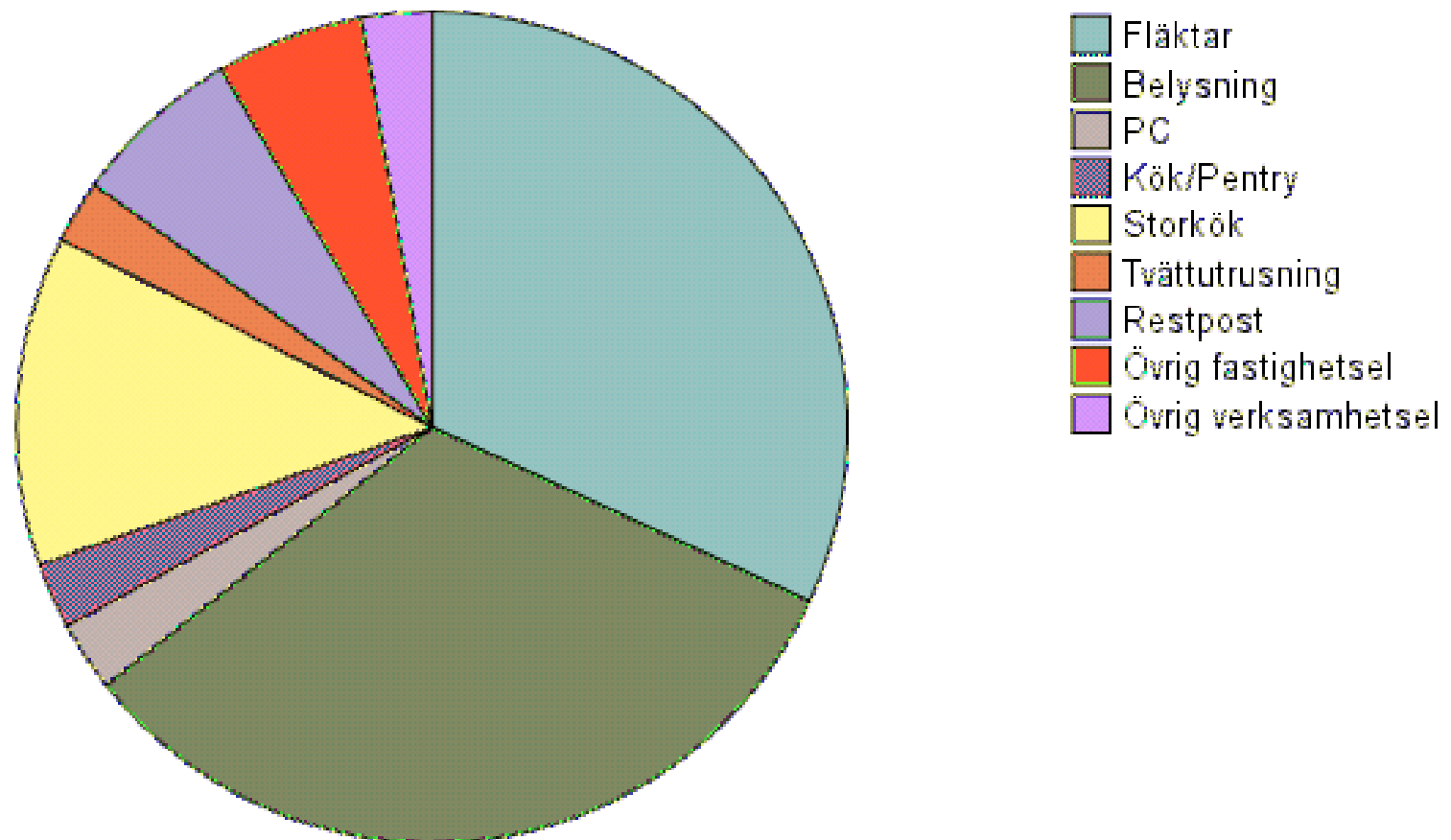

Goda exempel - Samordnade leveranser

- Avgörande framgångsfaktorer har varit att projektet drivits av en "eldsjäl" med aktivt stöd från politikerna.
- Ekonomi, miljö, trafiksäkerhet, tid
- Livsmedel eller förbrukningsvaror
- Stockholm Stad – enighet över partigränserna – förbrukningsvaror och datorer samt livsmedel – miljökrav på fordon – utbildningar av tjänstemän viktigt
- Samordning av varuleveranser till Halmstads kommuns verksamheter, ca 422 enheter. En simulering visar minskning av koldioxidutsläpp och övriga emissioner med minst 40-60 %.
- Borlänge med Gagnef, Sätters och Smedjebackens kommuner - livsmedel- miljö & lokalt näringsliv - ställda krav på 5% minskning av koldioxidutsläpp.

Elanvändningens fördelning, alla skolor [MWh/år]

exklusive elvärme

Värdena är viktade med avseende på nationell vikt

Möjlig energieffektivisering enligt STIL

Effektivisering/användning	kontor	skolor
ventilation	56%	67%
belysning	34%	60%

Effektivare lampor

- Byt ut alla glödlampor mot lågenergilampor!
- Byt ut alla konventionella lysrör mot T5-lysror!

Uppföljningsmall

Krav / villkor	Uppfylls?	Noterad avvikelse	Bekräftad av leverantör	Åtgärd	Ny kontroll
Ex: Fordons miljöklass	Nej	Två fordon för gamla	signatur	Ny anskaffning senast datum	Åtgärdat datum

Tack så mycket!

Eva Dalenstam, Projektledare, Miljöstyrningsrådet

Har ni frågor, kontakta oss gärna!

E-post: helpdesk@msr.se,

eva@msr.se

Telefon: 08-700 66 96